

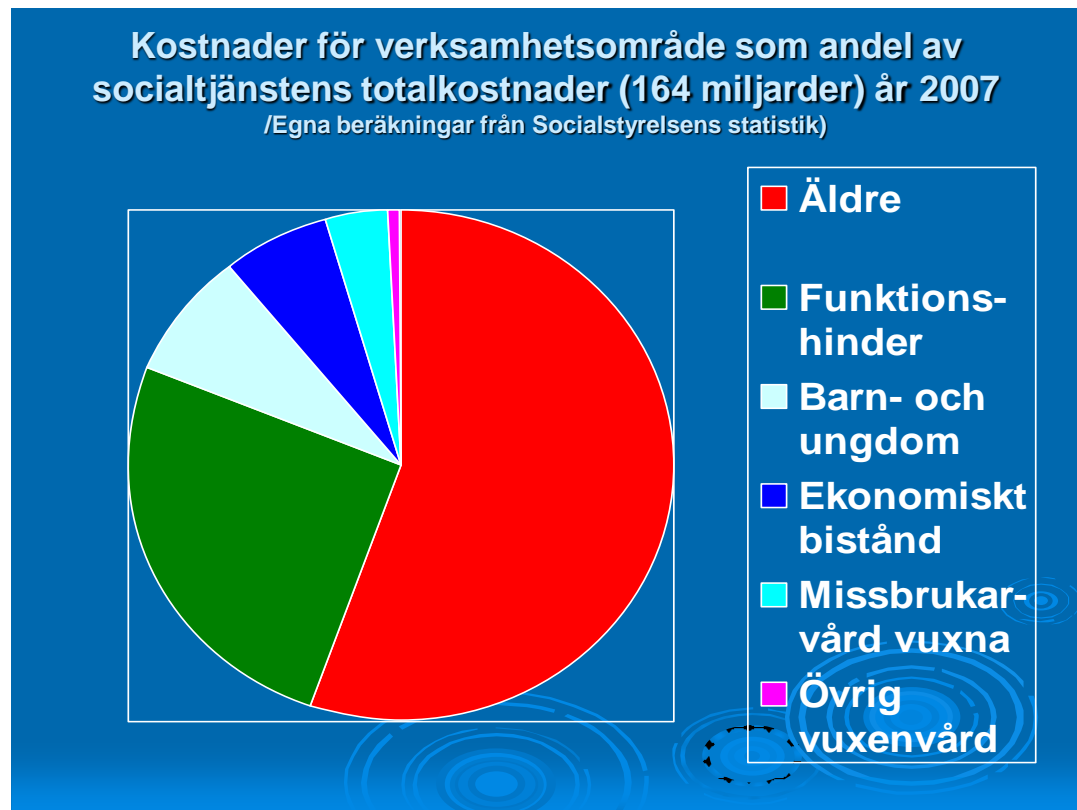
Äldre- och folkhälsominister Maria Larsson
Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Stockholm 2010-02-23

Högskole- och forskningsminister Tobias Krantz
Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Kompetensen inom äldreomsorgen utarmas

Social omsorgsexamen togs bort i och med den nya högskoleförordningen år 2007. Målsättningen var att delar av denna skulle ingå i den nya socionomexamen. Högskoleverket (2009:36R) betonar i sin utvärdering av socionomutbildningarna att det är "absolut nödvändigt" att det är en generalistutbildning som inte begränsar möjligheterna att arbeta inom hela det sociala arbetsfältet. Eventuell specialisering förslås ske genom separata utbildningar på avancerad nivå. Detta innebär att de som har en Socionomexamen saknar en fördjupad kompetens om målgruppen äldre. Denna urholkning av kompetensen drabbar det kostnadsmässigt största enskilda delområdet inom socialtjänsten: äldreomsorgen.

Historiska nedslag visar att det allt sedan början av 1900-talet har funnits utbildningar för ledande positioner inom omsorgen om äldre (föreståndare/föreståndarinnor för ålderdomshem och även barnhem). På 1940-talet fick Socialstyrelsen i uppdrag att utreda utbildningsbehoven inom åldringsvården (Prop. 1947:243) och riksdagen föreslog att det skulle finnas anställda befattningshavare med sådan utbildning för att de gamla skulle få en tillfredsställande vård. På 50-talet protesterade Kommunaltjänstemannaförbundet (SKTF) mot att kommunerna anställde personer utan utbildning till föreståndartjänster. Föreståndarinneutbildningen blev 1965 en treårig yrkesskoleutbildning som överfördes till vårdskolorna i landstingsregi. År 1970 antog gymnasieskolan en läroplan för utbildning av föreståndare för ålderdomshem och öppen åldringsvård. Utbildningen akademiserades år 1977 som en landstingskommunal utbildning med namnet Sociala servicelinjen. Efter högskolereformen år 1993 skapades den sociala omsorgsexamen med inriktning mot äldre och det som idag benämns funktionshindrade (Trydegård 1990, i artikeln *Från kommandora till driftchef*). Denna utbildning har garanterat kompetensen och personalförsörjningen av främst chefer och biståndshandläggare inom äldreomsorgen ända fram till dagsläget.

Vi befarar att den kunskap brukarna inom äldreomsorgen har rätt att förvänta sig av myndighetsutövande socionomer urholkas genom den nya socionomexamens inriktning på att vara en generalistutbildning. I Socialstyrelsens rapport *Socialt arbete med äldre. Förslag till kompetensbeskrivning för handläggare inom äldreomsorg* (2006) skriver man att äldre människor som kommer i kontakt med socialtjänsten har rätt att ställa krav på den professionelles kunskaper, färdigheter och förhållningssätt. Handläggaren behöver kunskap om målgruppen och för att kunna bedöma behov hos äldre måste handläggaren ha kunskap om äldres levnadsförhållanden och om vad åldrande innebär ur biologiskt, psykologiskt, kulturellt och socialt perspektiv. Enligt Högskoleverkets utvärdering (2009:36R) skall nödvändiga specialiseringar inriktade på t.ex. äldreomsorg ske på avancerad nivå. Förutom att det då finns en risk för att få studenter väljer att specialisera sig inom området äldre och äldreomsorg visar en genomgång som det av Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap finansierade nätverket för socialt arbete med äldre gjort, att det i fjol endast vid fem lärosäten i Sverige fanns kurser på avancerad nivå om äldre och äldreomsorg på mellan 7,5 och 15 högskolepoäng (i ett fall 30 hp.).

Vi befarar också att denna urholkning genom minskat kursutbud innebär en risk för att hela kunskapsområdet Socialgerontologi marginaliseras. En kraftig reduktion till en eller ett fåtal kursmoment om äldre inom socionomutbildningen riskerar att försvåra rekryteringen av både kvalificerad personal inom äldreomsorgen samt forskare/lärare inom området. Även i Socialstyrelsens rapport *Socialt arbete bland äldre. Forskning, utbildning, praktik – en pilotstudie* (2007) konstateras att det inte hjälper att ha forskarutbildning om gerontologiskt socialt arbete, om det inte finns kurser som rör äldre och åldrande på grundutbildningen.

Idealen med en generalistutbildning stämmer inte med dagens verklighet. I ovan nämnda rapport ställer Socialstyrelsen sig frågande till om kompetenskraven för socialt arbete bland äldre och funktionshindrade inom socialtjänsten helt kan tillgodoses inom ramen för en generalistutbildning, och menar att mycket i stället talar för att det krävs vissa specifika kunskaper och färdigheter. Tyngdpunkten i traditionella socionomutbildningar har lagts på de målgrupper som individ- och familjeomsorgen arbetar med.

Sveriges Gerontologiska Sällskap uppmanar härmed till att denna fråga lyfts och att konsekvenserna av tidigare beslut analyseras, samt att lämpliga åtgärder vidtas med det snaraste.

Sveriges Gerontologiska Sällskap (SGS)
gm. Sandra Torres, ordf.

För kännedom:

Högskoleverket
Riksdagens socialutskott
Riksdagens utbildningsutskott
Socialstyrelsen
Sveriges Kommuner och Landsting